

РАХУНКОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 226-33-82
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

27.07.2015 № 18-1427

На № _____ від _____

Міністру освіти і науки
України
Квіту С.М.

Щодо результатів аудиту видатків
на навчання дітей у комунальних
загальноосвітніх спеціалізованих
інтернатних навчальних закладах

Шановний Сергію Мироновичу!

Відповідно до Плану роботи Колегії Рахункової палати на I півріччя 2015 року проведено аудит формування та проведення видатків, спрямованих на навчання дітей у загальноосвітніх спеціалізованих школах-інтернатах з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою (далі – інтернатні заклади). В регіонах аудит проводився в Івано-Франківській, Львівській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській областях та м. Києві.

Результати аудиту засвідчили, що зазначеними обласними та Київською міською державними адміністраціями за відсутності з боку Міністерства освіти і науки України контролю за дотриманням на місцях нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення не виконано власних повноважень щодо повноти фінансування комунальних загальноосвітніх спеціалізованих навчальних закладів, передусім ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, і не забезпечено створення у них належної матеріально-технічної бази для навчання дітей.

Планування і фінансування видатків на забезпечення діяльності інтернатних закладів на місцевому рівні здійснювалося переважно в обсягах, що значно менші показників, врахованих на державному рівні. Одна з причин цього – те, що формульний розрахунок розміру видатків на навчальні заклади, який використовувався Мінфіном у 2014 і 2015 роках при визначенні та розподілі обсягу міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам, не передбачав виокремлення суми видатків, зокрема, для інтернатних закладів і обов'язковість їх врахування при формуванні місцевих бюджетів, виходячи із підвищених потреб таких закладів у коштах.

У 2014 році на утримання в Івано-Франківській, Львівській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській областях 17 комунальних інтернатних закладів у місцевих бюджетах затверджено видатки в сумі **154 млн. грн.**, що на **37** відс. менше, ніж враховано на цю мету Мінфіном при визначенні обсягів дотації вирівнювання.

Як наслідок, не забезпечуються потреби більшості інтернатних закладів у коштах для належного матеріально-технічного забезпечення навчального процесу та матеріального забезпечення їх учнів відповідно до визначених нормативів, що у багатьох випадках призвело до неналежної організації, зокрема, допризовної підготовки молоді.

Нормативно-правова база, що регламентує порядок утворення, фінансування та функціонування інтернатних закладів, є неповною.

МОН всупереч вимогам законодавства України та окремих рекомендацій Рахункової палати за результатами попередніх контрольних заходів не забезпечено розроблення нормативів фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою; не затверджено положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат) з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів, в якому мали бути зазначені основні завдання цієї школи з урахуванням специфіки її діяльності. Міністерством також не затверджено програму допризовної підготовки юнаків, яка повинна погоджуватися Міноборони (зокрема, у військових ліцях і ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою), що унеможливує визначення рівня знань і навичок, якими мають володіти випускники цих закладів. Водночас у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, напрям "Допризовна підготовка" та вимоги до рівня такої підготовки відсутні. Не затверджено і типових штатних нормативів для спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв за напрямками поглибленого вивчення предметів і підготовки, крім спортивного.

Внаслідок віднесення учнів окремих інтернатних закладів до закладів іншого типу, до яких застосовуються менші коефіцієнти приведення у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл, занижуються розрахункові обсяги видатків для інтернатних закладів, врахованих при плануванні обсягів міжбюджетних трансфертів для бюджетів низки регіонів.

Зокрема, на 2014 рік 328 учнів Прикарпатського військово-спортивного ліцею-інтернату враховано як вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських, внаслідок чого розрахунковий обсяг видатків, врахований при визначенні Мінфіном обсягу дотації вирівнювання для обласного бюджету Івано-Франківської області, а отже, й обсяг самої дотації **занижено на 2,2 млн. гривень.**

У розрахунках обсягів освітньої субвенції на 2015 рік (здійснено Мінфіном, головний розпорядник – МОН) для обласного бюджету Івано-Франківської області кількість учнів цього ліцею (332 особи) додано до кількості учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою, але не виключено з кількості вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів, тобто **враховано двічі.**

У м. Києві учні Київського спортивного ліцею-інтернату (320 осіб) враховувалися як учні загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою

військово-фізичною підготовкою. У результаті розрахунковий обсяг видатків, врахований при визначенні обсягу коштів, які передавалися з міського бюджету м. Києва до державного бюджету у 2014 році, **занижено**, за розрахунками, на **5,2 млн. грн.**, обсяг освітньої субвенції для бюджету м. Києва на 2015 рік – на **5,4 млн. гривень**. Крім того, ліцей-інтернат № 23 "Кадетський корпус" (м. Київ) фінансується з міського бюджету як звичайна загальноосвітня школа-інтернат, через що відповідним чином не врахована кількість його учнів (567 у 2013/2014 навчальному році) при визначенні обсягу освітньої субвенції та не збільшено її розміру, за розрахунками, на **4 млн. гривень**.

Івано-Франківською, Харківською, Хмельницькою, Чернігівською обласними державними адміністраціями та відповідними обласними радами не забезпечено виконання вимог ст. 37 Закону України "Про загальну середню освіту" і ст. 14 Закону України "Про освіту" щодо створення в інтернатних закладах умов для виховання дітей згідно з нормативами матеріально-технічного забезпечення. Для вирішення цієї проблеми, зокрема, недостатньо використовувалися можливості Міноборони в частині його надлишкового військового майна.

Формування бюджетних запитів інтернатними установами та їх фактичне фінансування здійснювалося, виходячи з лімітів, встановлених місцевими фінансовими органами з метою задоволення нагальних поточних потреб існуючої мережі освітніх закладів загалом за захищеними статтями видатків. Реальні потреби інтернатних закладів у коштах на здійснення специфічних витрат, не властивих звичайним навчальним закладам, належним чином не враховувалися, що призвело до спотворення ідеї набуття учнями практичних навичок у межах допрофесійної та допризовної підготовки.

Наприклад, Кам'янець-Подільський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою (**Хмельницька обл.**), який створено у 2000 році за розпорядженням Хмельницької облдержадміністрації від 10.08.2000 № 283 і в якому навчається 482 ліцеїсти, взагалі не забезпечено навчальним озброєнням, військовим майном (навчальні зброя, патрони, гранати, засоби інженерного озброєння, міни та підривники до них, засоби хімічного та радіаційного захисту, військово-медичної служби) відповідно до норм, встановлених постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.1999 № 717. Із визначеного переліку в ліцеї наявні лише наочні плакати.

Із 12-ти найменувань обмундирування, передбачених відповідними нормами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 № 1444, ліцеїсти забезпечені 4-ма. Навіть забезпеченість підручниками для 10 класу за військово-спортивним профілем не перевищувала 13 відс. від нормативів.

Так само Чернігівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою (**Чернігівська обл.**, 331 ліцеїст) із належних за нормативами 112 навчальних автоматів АКМ (7,62 мм) забезпечений лише двома, із 120 малих піхотних лопаток – однією. Решта передбаченого нормативами озброєння і майна, окремих наочних посібників і довідників відсутня. Прикарпатський військово-

спортивний ліцей-інтернат (Івано-Франківська обл., 330 учнів) із 96 навчальних автоматів АКМ (7,62 мм) забезпечений лише 9-ма, із 60 навчальних ручних гранат РГ-42 – однією.

Забезпечення вихованців Харківського обласного вищого училища фізичної культури та спорту (Харківська обл., 305 учнів) спортивною формою та спортінвентарем не відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 04.02.2010 № 258. Із загального переліку необхідної спортивної форми та спортінвентарю (31 найменування) училище забезпечено 10-ма найменуваннями; з 269 од. спортивних костюмів за нормою учні можуть скористатися лише 193 од. такого обмундирування.

Результати аудиту в цілому засвідчили, що, делегуючи органам місцевого самоврядування повноваження із здійснення видатків на допрофесійну та допризовну підготовку учнів в інтернатних закладах, головні розпорядники коштів державного бюджету на центральному рівні (з 2015 року – МОН) недостатньо контролюють рівень і результативність виконання цих повноважень для досягнення кінцевої мети функціонування закладів. Щодо матеріально-технічного забезпечення ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою відсутня ефективна взаємодія з Міноборони, яке повинно здійснювати контроль за організацією та проведенням допризовної підготовки юнаків.

Неналежне матеріально-технічне забезпечення інтернатних закладів негативно впливає на якість навчального процесу, рівень підготовки учнів, їх здатність та бажання продовжувати профільне навчання у вищих навчальних закладах. Особливо це стосується допрофесійного та допризовного навчання в ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Зокрема, у ВНЗ військового профілю продовжили навчання 94 відс. (145 осіб) випускників 2014 року Львівського державного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут, матеріально-технічне забезпечення якого відповідає більшості встановлених вимог.

У закладах цього профілю, що забезпечені навчальним озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з допризовної підготовки, а також приміщеннями для навчання на низькому рівні порівняно із встановленими нормативами, відсоток випускників 2014 року, які продовжили навчання у відповідних ВНЗ, є набагато меншим, зокрема, у Прикарпатському військово-спортивному ліцеї-інтернаті – 45 відс. (30 осіб), Кам'янець-Подільському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою – 54 відс. (81 особа), Чернігівському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою – 62 відс. (103 особи).

На підставі викладеного Колегія Рахункової палати вважає за доцільне рекомендувати **Міністерству освіти і науки України:**

– розробити та в установленому порядку подати на затвердження Кабінету Міністрів України формулу розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, якою передбачатиметься окреме встановлення обсягу видатків за кожним з типів загальноосвітніх навчальних закладів, визначених у ч. 1 ст. 103² Бюджетного кодексу України, та за кожним з типів навчальних

закладів, для яких передбачатимуться окремі коефіцієнти приведення кількості їх учнів у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл, зокрема для ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою;

– забезпечити застосування у розрахунках коефіцієнтів приведення кількості учнів інтернатних закладів у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл згідно з їх значеннями, встановленими для різних типів закладів (зокрема спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою);

– забезпечити розроблення нормативів фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей у галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою, та на їх підставі – відповідних державних соціальних стандартів і нормативів у вартісному виразі;

– затвердити положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат) з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей у галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, в якому визначити основні завдання з урахуванням специфіки її діяльності;

– розробити та погодити з Міністерством оборони України програму допризовної підготовки юнаків, зокрема, у ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою та концепцію розвитку мережі таких ліцеїв;

– ініціювати включення до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, напряму "Допризовна підготовка";

– затвердити типові штатні нормативи для спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв з поглибленою військово-фізичною підготовкою.

Відповідно до пункту 11 статті 7 Закону України "Про Рахункову палату" просимо поінформувати про розгляд листа та вжиті заходи.

З повагою

Голова

Р.М. Магута

Вик.: Панов Р.В.
Тел. 200-43-67